

Видавнича група «Наукові перспективи»
Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 2(32) 2025

Київ – 2025

- Канюк О.С., Дідо Н.Д.** 1026
*КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ЯК ОСНОВА ДЛЯ НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛО-
ГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ*
- Карпань О.О.** 1038
*ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ:
ЕФЕКТИВНІСТЬ АВТЕНТИЧНИХ ПОДКАСТІВ*
- Карпенко О.Є.** 1048
*МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ В
ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ*
- Кизилова В.В.** 1059
*ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ У КОНТЕКСТІ
КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ*
- Козловський П.-В.Ю.** 1073
*БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТ-
НОСТЕЙ ТА М'ЯКИХ НАВИЧОК У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНЬОГО МАРКЕТОЛОГА*
- Крупей К.С.** 1084
*ПРОБЛЕМА БІЛІНГВІЗМУ Й ЧИСТОТИ МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ НАВЧАННІ
ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ*
- Купчак Т.З., Смолінська О.Є.** 1097
*ДОСЛІДЖЕННЯ РОДОВОДУ ЯК ПРАКТИЧНА КОМПОНЕНТА
ДИСЦИПЛІН «ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ» ТА «ІСТОРІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»*
- Курдюк С.В., Соколовський Р.В., Филипенко А.О.** 1108
*КОНЦЕПЦІЯ АСИМЕТРИЧНОЇ ВІЙНИ ФРАНЦУЗЬКОЇ “МОЛОДОЇ
ШКОЛИ” (JEUNE ECOLE) КІНЦЯ ХІХ-ГО СТОЛІТТЯ: МИНУЛЕ І
СУЧАСНІСТЬ*
- Кушнірук С.А., Хоркін Д.М.** 1121
*ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:
ВИКЛИКИ, МЕТОДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ*
- Лещенко І.Т., Силадій І.М., Мовчан В.І., Зорочкіна Т.С.** 1134
*ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ЗМІСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ*

УДК 81'246.2'276:378.011.3-051:378.016:61-057.875

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2\(32\)-1084-1096](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2(32)-1084-1096)

Крупей Кристина Сергіївна кандидат біологічних наук, доцент,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, м. Запоріжжя,
тел.: (061) 239-68-90, <https://orcid.org/0000-0003-1522-1060>

ПРОБЛЕМА БІЛІНГВІЗМУ Й ЧИСТОТИ МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Анотація. Викладання фахових дисциплін україномовним іноземним студентам у вищій медичній освіті є складним завданням, що потребує врахування мовних, когнітивних та культурних особливостей здобувачів освіти. Ключовими принципами ефективного навчального процесу є одномовність, зрозумілість, демонстративність, свідомість та професійна спрямованість. Одним з основних чинників, що впливає на якість засвоєння знань, є мовний бар'єр, зокрема недостатнє володіння студентами українською мовою на належному рівні й нечиста мова викладачів.

Результати анкетування свідчать про те, що для іноземних студентів медичного університету ключовими критеріями успішного викладача є грамотна українська мова, наукові здобутки та досвід у професійній сфері. Водночас емоційність, жестикуляція та почуття гумору полегшують сприйняття матеріалу, а строгість і вимогливість викликають змішані почуття. Основними труднощами на практичних заняттях є мовний бар'єр, відсутність індивідуального підходу викладача та недостатній зв'язок між теорією і практикою. Студенти прагнуть отримати від викладача не лише глибокі знання, а й бачити інтерактивне, жваве подання матеріалу. Аналіз мовної ситуації показав, що більшість викладачів володіють українською на високому рівні, а використання суржику чи змішаних мов пов'язане на думку здобувачів з індивідуальним мовним досвідом. Значна частина іноземних студентів позитивно сприймає багатомовність (підтримує білінгвізм / полілінгвізм) на державному рівні та розмовляє в побуті нечистою мовою, проте зізнається, що при навчанні в українському закладі вищої медичної освіти для успішного засвоєння знань дуже важлива чиста українська мова викладачів.

Таким чином, ефективне викладання фахових дисциплін іноземним студентам потребує комплексного підходу, який включає володіння викладачем державною мовою на високому рівні, врахування мовних

труднощів студентів та застосування адаптивних методик подачі матеріалу. Отримані результати можуть бути використані для оптимізації педагогічних підходів у навчальному процесі та розробки стратегій підвищення академічної успішності іноземних студентів у закладах вищої медичної освіти.

Ключові слова: білінгвізм, суржик, сленг, іноземні студенти, вивчення українською мови, вища медична освіта, викладачі медичного університету.

Krupiei Krystyna Serhiivna PhD in Biological Sciences, Assistant Professor, Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University, Zaporizhzhia, tel.: (061) 239-68-90, <https://orcid.org/0000-0003-1522-1060>

THE ISSUE OF BILINGUALISM AND SPEECH PURITY AMONG LECTURERS OF HIGHER MEDICAL EDUCATION INSTITUTIONS IN TEACHING FOREIGN STUDENTS

Abstract. Teaching professional disciplines to Ukrainian-speaking international students in higher medical education is a complex task that requires consideration of the linguistic, cognitive, and cultural characteristics of the learners. Key principles for an effective learning process include monolingualism, clarity, demonstrability, awareness, and professional orientation. One of the main factors affecting the quality of knowledge acquisition is the language barrier, specifically insufficient proficiency in the Ukrainian language among students and mixed language used by lecturers.

Survey results indicate that for international medical university students, the key criteria for a successful teacher include proficiency in Ukrainian, academic achievements, and professional experience. At the same time, emotional expressiveness, gestures, and a sense of humor facilitate material comprehension, while strictness and high demands evoke mixed feelings. The main challenges during practical lessons are the language barrier, lack of individual approach from the lecturer, and insufficient connection between theory and practice. Students seek not only in-depth knowledge from their instructors but also expect to see interactive, lively presentation of the material.

An analysis of the linguistic situation revealed that most lecturers possess a high level of proficiency in Ukrainian, and the use of surzhyk or mixed languages is believed by the students to be related to individual linguistic experiences. A significant portion of international students positively perceives multilingualism (supporting bilingualism/multilingualism) at the state level and speaks mixed language in daily life, but acknowledges that for successful

knowledge acquisition in a Ukrainian higher medical education institution, it is crucial for lecturers to speak pure Ukrainian.

Thus, effective teaching of professional disciplines to international students requires a comprehensive approach that includes the lecturer's high proficiency in the state language, taking into account students' linguistic challenges, and using adaptive teaching methods. The results obtained can be used to optimize pedagogical approaches in the educational process and develop strategies to enhance the academic success of international students in higher medical education institutions.

Keywords: bilingualism, surzhyk, slang, international students, Ukrainian language learning, higher medical education, medical university lecturers.

Постановка проблеми. Мова є найрезультативнішим консолідаційним чинником держави, адже у становленні останньої рушійною силою є мовно-культурне відродження. На жаль, з періоду незалежної України нам ще не вдалося здолати наслідки мовної асиміляції, хоча білінгвізм або трилінгвізм є розповсюдженим явищем в багатьох країнах. Наприклад, державою офіційно визнаються дві або більше мов в таких країнах, як: Бельгія, Австрія, Боснія і Герцеговина, Ірландія, Іспанія, Португалія, Фінляндія, Швейцарія тощо (Європа); Афганістан, Ізраїль, Індія, Ірак, Пакистан й інші (Азія); Казахстан, Білорусь, Південна Осетія тощо (екс-СРСР). В Болівії офіційно визнано 37 мов (найбільша кількість у світі), у Зімбабве – 15, в Південно-Африканській республіці – 11 [1–4]. Причин такого різноманіття офіційних мов існує декілька: історичні особливості, пов'язані з наявністю декількох етнічно-мовних територій у державі (Бельгія, Швейцарія, Канада), залежні території, колишні колонії тощо. Такі двомовні чи полімовні моделі у державі нерідко призводять до загострення мовних і національних конфліктів, як це було у 1970-х роках у Швейцарії між кантоном Берн і провінцією Юра [5, с. 110].

В Україні за останні роки сформувалося неоднозначне ставлення до білінгвізму. Для іноземних студентів з україномовною формою навчання така ситуація є вкрай несприятливою, тому обране дослідження є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Двомовність українців часто створює хибну ілюзію наявності двох різних етносів [6]. Г. С. Лотфі Гаруді справедливо зазначає: «Україна перебуває в умовах фактичного неофіційного білінгвізму» [7, с. 156]. Крім цього, в Україні існує ще одна серйозна проблема – широке використання суржику (нечистої мови) серед лікарів, працівників закладів освіти та держслужбовців, що ускладнює не лише повсякденне спілкування, а й ефективність професійної діяльності в

багатьох сферах [8]. А. Окара відокремлює дві форми суржику – «на основі української мови» й «на основі російської мови» [9]. Причому на сході та в центрі України превалює змішування української мови з російською, на Галичині – з польською, на Буковині – з румунською. У працівників закладу освіти може зустрічатися як спонтанний суржик (внаслідок недосконалого володіння українською і російською мовами), так і свідомий (викладачі знають обидві мови, проте на рівні автоматизму окремо їх використовувати не в змозі) [10–12]. Лише багаторічна мовна практика здатна сформувати навички урегульованого білінгвізму. З іншого боку, небезпеку становить те, що за умов домінування другої мови (а це, на жаль, є неминучим явищем), офіційна може бути повністю замінена, або, ще гірше, держава має ризик поділитися за ознаками мови. Домінування російської мови на сході України, зокрема до і під час російсько-української війни, сприяє розподілу суспільства за мовними ознаками, що лише посилює ризики розділення нації. Це мовне розмежування стало не лише культурним, а й політичним фактором, який ускладнює інтеграцію та є однією з причин глибших розбіжностей у суспільстві, що переживає конфлікт.

Тому всім освітнім закладам, державним установам та громадянам необхідно неухильно дотримуватись норм, встановлених Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 р. № 2704-VIII, Постановою Кабінету Міністрів Про організацію проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою від 26.04.2017 р. № 301, а також створювати освітні проєкти для вдосконалення знань українською мови за типом «Мова – ДНК нації» [13].

Виходячи з цього, в Україні двомовність громадян ускладнює вивчення української мови студентами як іноземної. Окрім того, проблема білінгвізму серед викладачів створює бар'єри у формуванні професійних компетенцій іноземних студентів, які навчаються українською мовою.

Мета статті – проаналізувати проблему білінгвізму та суржику серед науково-педагогічних працівників закладів вищої медичної освіти (далі – ЗВМО) та їхній вплив на ефективність навчального процесу, обґрунтувати необхідність удосконалення мовних навичок викладачів для підвищення якості навчання, а також провести анкетування іноземних студентів Запорізького державного медико-фармацевтичного університету (далі – ЗДМФУ) з україномовною формою навчання на тему: «Успішний викладач очима іноземних студентів».

Виклад основного матеріалу. Попри те, що іноземні студенти розпочинають навчання в українських ЗВМО після успішного завершення курсів з української мови, вивчення мови продовжується протягом всього

періоду навчального процесу. Тому викладачі повинні чітко усвідомлювати, що навчальне заняття, яке проводиться для вітчизняних студентів українською мовою, має суттєві відмінності від викладання тієї ж дисципліни україномовним іноземним студентам. На наш погляд, основними дидактичними принципами при викладанні фахових дисциплін іноземним студентам є принципи одномовності, зрозумілості, демонстративності, свідомості та професійної спрямованості (див. табл. 1).

Таблиця 1

Основні дидактичні принципи викладання природничих дисциплін україномовним іноземним студентам ЗВМО

Назва принципу	Реалізація принципу на навчальних заняттях
Одномовність	Уникати білінгвізму
Зрозумілість	Не використовувати складні дієслова, сленг, суржик, слідкувати за логічним зв'язком речень у висловлюваннях, правильно вживати граматичні конструкції
Демонстративність	Супроводжувати промову емоціями, жестикуляцією, наочними матеріалами (презентації, схеми, таблиці, малюнки, навчальні манекени, тренажери тощо)
Свідомість	Формувати в іноземних студентів свідоме розуміння й інтерес до навчального предмета. Слідкувати за науковою виваженістю, нескладністю й неквапливістю своєї мови
Професійна спрямованість	Враховувати специфіку предмета та його зв'язок з майбутньою лікарською діяльністю іноземного студента в його країні

Також поділяємо думку буковинських науковців, які мають багаторічний педагогічний досвід роботи з іноземними студентами, та рекомендують на перше місце ставити принцип індивідуального підходу, який реалізується створенням завдань до навчальних занять з різним рівнем складності [14]. Цей принцип є дуже важливим при роботі з іноземними студентами, оскільки рівень української мови серед здобувачів вищої медичної освіти в групі сильно відрізняється. Так, на практичному занятті ми пропонуємо використовувати декілька методів перевірки засвоєних знань студентами. Не слід обмежуватися найпоширенішим методом усного опитування (із застосуванням репродуктивних / реконструктивних / творчих завдань) при роботі з іноземними студентами. Практика викладання природничих дисциплін іноземним україномовним студентам на молодших курсах демонструє, що безліч студентів потребують текстового / схематичного супроводу промови викладача й часто соромляться відповідати, оскільки відчувають невпевненість в грамотності своїх висловлювань. Студенти зізнаються, що аудіювання в системі вивчення української мови як іноземної є складним видом мовленнєвої діяльності.

Тому при формулюванні запитання бажано записати ключові слова на дошці або схематично зобразити задачу. Необхідно розуміти, що деяким студентам важко надати відповідь через нестачу словникового запасу та іншомовної розмовної практики. В цьому випадку доречно наполягати на тому, щоб студент будь-яким доступним йому способом представив відповідь (намалював чи написав на дошці / аркуші паперу, продемонстрував емоційними жестами тощо), а викладач протягом цього процесу виконував роль «координатора» лаконічною та грамотною українською мовою. В нашій практиці бувають випадки низького рівня знань української мови іноземними студентами (особливо 1-го та 2-го курсів), в результаті чого їх академічна успішність є незадовільною. Таким студентам на молодших курсах доцільно дозволяти надавати відповідь з перекладачем (здобувач після осмислення запитання друкує відповідь в онлайн-перекладачі рідною мовою, а потім демонструє та/або читає відповідь викладачу). Також для цих студентів викладачі можуть готувати картки з друкованими завданнями в текстовій / схематичній формі, тести тощо (з можливістю використання онлайн-перекладача чи словника для розуміння сутності завдання). Окрему увагу слід приділяти використанню відеофільмів на практичних заняттях та при самостійній підготовці студентів, особливо зараз – в умовах дистанційного та змішаного навчання. Так, на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології функціонує YouTube-канал, де розміщені навчальні відеоматеріали з дисциплін, що викладаються кафедрою [15].

Таким чином, мова викладача на практичних, лекційних заняттях повинна бути неквапливою, науково виваженою й нескладною. Ми рекомендуємо використовувати прості речення (де є одна граматична основа) з очевидними логічними зв'язками між ними. Правильно побудовані речення полегшують сприйняття матеріалу іноземною аудиторією. Варто слідкувати за доступністю лексичного наповнення, уникати сленгів, жаргонізмів, діалектизмів, сполучення слів, арготизмів та складних дієслів. Особливо обережним необхідно бути викладачу з використанням фразеологізмів (стійких семантично пов'язаних словосполучень, які за значенням прирівнюється до неподільного вислову) [16]. Краще за все уникати фразеологізмів при спілкуванні з іноземними студентами. Наприклад, при запрошенні іншомовного студента до лабораторного дослідження замість того, щоб сказати «В тебе *легка рука*, тому розпочинай сьогодні першим робити експеримент» (приклад фразеологізму-словосполучення), краще сформулювати так: «Минулого заняття ти прекрасно впорався з практичним завданням, тому запрошую тебе розпочати цей експеримент»; протягом дослідження задля того, щоб підбадьорити та підтримати виконавця

замість слів «Ти орієнтуєшся в цій техніці як *риба у воді*» (приклад речення з фразеологізмом), доречно сказати «Ти все правильно робиш, як досвідчений фахівець».

П. Дудик відокремлює ще один невмотивований шар лексики, який, на жаль, широко вживається в науковому спілкуванні, – «просторічні слова», що здебільшого не фіксуються у словниках літературної мови й схожі на деформований русизм [17]. Уживання лексики з елементами фонетичного, морфологічного або словотвірного просторіччя категорично заборонено в науці й офіційно-діловому спілкуванні. Н. Єльнікова вважає, що просторічна лексика надає мовленню ознак безграмотності й згрублості [18]. Наприклад, до речень з просторічними лексемами можна віднести наступне: «*Тута* Ви бачите основні реактиви для досліджу, *осьо* – оптичний мікроскоп», або «Хто там *базикає* / *тринькає* на останній парті?». В разі уникнення у своєму мовленні просторіччя, викладач не тільки покращить сприйняття матеріалу іноземними студентами, але й не стане джерелом поповнення лексичного складу студентів нелітературними словами.

Окрім мовної грамотності, для успішного розуміння матеріалу іноземними студентами на лекції або практичному занятті іноді доцільно повторювати речення в іншому формулюванні або наголошувати на синоніми певних частин мови. Особливо такий підхід буде корисним для студентів молодших курсів через їх невеликий словниковий запас. Емоційна виразність викладача, включаючи інтонаційне забарвлення мовлення та жестикуляцію, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу студентами, навіть у випадках, коли окремі терміни залишаються для них незрозумілими. Лектор, який недостатньо володіє навичками ефективної комунікації, зокрема мовленнєвим апаратом, емоційним інтелектом та чіткою дикцією, втрачає авторитет не лише серед іноземних студентів, а й серед здобувачів освіти загалом.

Викладачі ЗВМО повинні не тільки вправно використовувати мовленнєві навички у своїй професійній галузі, правильно вживати слова та граматичні конструкції, але й створювати атмосферу україномовного середовища в групі. Тісний зв'язок мови з мисленням і психікою людини вивчав ще наприкінці ХХ століття мовознавець О. Потебня (дослідник відокремив триаду: мова-мислення-мовлення) [19]. Ефективність реалізації цього зв'язку, процес мислення іншомовного студента українською мовою й швидкість подолання ним комунікативних бар'єрів залежить від грамотності мовлення й професіоналізму викладача [20, 21]. Тому науково-педагогічні працівники ЗВМО зобов'язані володіти державною мовою на високому рівні, бути обізнаними у змінах до українського правопису 2019 року та використовувати норми і правила нової редакції [22].

Наступним етапом нашого дослідження було проведення опитування іноземних студентів 1 – 3 курсів ЗДМФУ з україномовною формою навчання (протягом 2024 року) на тему: «Успішний викладач очима іноземних студентів». В анкетуванні взяли участь 70 здобувачів. Google форма включала 6 запитань.

Наведемо результати дослідження.

1. У 1-му запитанні респондентам необхідно було обрати критерії (не більше 3-х), якими, на їхній погляд, повинен володіти викладач-лектор медичного університету:

- 52 % здобувачів вважають, що у лектора повинна бути грамотна українська мова і добра дикція;

- 23 % студентів зауважили, що викладач-лектор повинен мати значний досвід лікарської та / або фармацевтичної практики і вагомі результати наукової роботи (статті в наукометричних журналах (Scopus і Web of Science) та високі показники їх цитування);

- 15 % респондентів відмітили, що їм краще сприймати матеріал викладача-лектора, якщо у нього повільна українська мова з простими реченнями, але при цьому є емоційний супровід лекції з активною жестикуляцією;

- 5 % здобувачів зауважили, що у лектора повинно бути почуття гумору, приємний голос і приваблива зовнішність;

- 5 % інших респондентів обрали головним критерієм лектора «Інформативну лекційну презентацію».

Таким чином, грамотна українська мова, досвід і наукові здобутки формують авторитет лектора серед іноземних студентів. Водночас емоційність і виразність полегшують сприйняття матеріалу, тоді як зовнішність, голос, гумор та інформативність презентації відіграють другорядну роль.

2. На питання «З якими труднощами Ви найчастіше зіштовхуєтесь на практичних заняттях в медичному університеті?» 38 % здобувачів зізналися, що знають українську мову гірше, ніж їх одногрупники, тому соромляться відповідати;

- 33 % здобувачів наголосили на інших труднощах: викладачі говорять складною українською мовою, та/або поєднують її з російською, тому їх важко зрозуміти; викладачі не наголошують на практичному застосуванні теоретичної інформації, тому складно уявити майбутню практичну діяльність за фахом; викладачі занадто строгі, принципові й вимогливі, через що краще обмежити спілкування на заняттях і не ставити питань, на які не знайшли відповідей;

- 19 % респондентів зазначили, що викладачі не застосовують принцип індивідуального підходу до студента;

- 10 % іноземних студентів не відчують жодних труднощів на практичних заняттях.

Так, мовний бар'єр, складність викладу матеріалу та строгість викладачів на практичних заняттях – головні виклики, з якими стикаються іноземні студенти. Багатьом бракує індивідуального підходу та чітких зв'язків між теорією й практикою. Водночас частина здобувачів адаптувалася настільки, що не відчуває жодних труднощів.

3. Наступне питання в анкеті було сформульоване таким чином: «Уявіть, що у Вас є вибір вивчати фахову дисципліну в одного з 5-ти викладачів. У кого з них Ви б навчалися?».

- 60 % респондентів обрали б викладача, який добре знає дисципліну, пояснює тему зрозумілою українською мовою з активною жестикуляцією, емоціями та гумором, але вимогливий та принциповий;

- 20 % – добре знає дисципліну та українську мову, цікаво, жваво й зрозуміло пояснює матеріал, але не об'єктивно оцінює студентів, всім в групі завжди виставляє однакові оцінки: 3, 4 або 5;

- 13 % – добре знає дисципліну й пояснює тему зрозумілою українською мовою, проте строгий, вимогливий, без почуття гумору та без емоцій;

- 5 % – позитивний, з почуттям гумору, проте дуже поверхово пояснює тему, не перевіряє домашні завдання й просто так ставить студентам добрі й відмінні оцінки;

- 2 % – майже не спілкується зі студентами, надає методичні матеріали, перелік письмових завдань, а потім за результатами їх перевірки виставляє оцінки.

Студенти прагнуть не лише знань, а й живого викладання: більшість обирає викладача, який пояснює доступно, емоційно та з гумором, навіть якщо він вимогливий. Водночас для частини важливіші лояльність чи об'єктивність оцінювання, і лише одиниці готові навчатися у викладача, який мінімально взаємодіє зі студентами.

4. На питання «Чому, на Ваш погляд, деякі викладачі медичного університету можуть розмовляти нечистою українською мовою (суржик) та / або поєднувати її з російською?» 67 % студентів відмітили, що більшість викладачів знають українську мову на високому рівні;

- 23 % здобувачів думають, що викладачі з дитинства звикли розмовляти російською й не мали україномовної практики, тому їхня мова нечиста;

- 10 % вважають, що причиною нечистої мови викладачів може бути те, що вони навчалися в російськомовних школах та / або університетах.

5. На наступне питання «Чи розмовляєте Ви у своєму побуті змішаною мовою (наприклад, арабську змішуєте з французькою чи з

іспанською або гінді з англійською тощо)?» 60 % іноземних студентів відповіла «так», 40 % – «ні».

6. В останньому питанні здобувачам необхідно було надати відповідь чи підтримують вони ідею білінгвізму / полілінгвізму на державному рівні. Цікавим видався факт, що 75 % респондентів позначили відповідь «так», 20 % – «все одно», і лише 5 % студентів не підтримують білінгвізм / полілінгвізм на державному рівні.

Попри те, що іноземні здобувачі вищої медичної освіти вказують на те, що білінгвізм, нечиста мова в Україні, у т. ч. у деяких викладачів, створює труднощі у навчанні, але більшість у своєму побуті розмовляє змішаною мовою та підтримує ідею білінгвізму / полілінгвізму на державному рівні. Проте викладачі медичних університетів та інших закладів освіти повинні спілкуватися чистою українською. Це важливо для якісного навчання, чіткого розуміння матеріалу (особливо студентами, які вивчають українську мову як іноземну) та збереження професійного рівня освіти. Отже, невіддільний компонент навчальної успішності іноземного студента – дотримання викладачем дидактичних принципів навчання.

Висновки. Викладання фахових дисциплін україномовним іноземним студентам потребує дотримання принципів одномовності, зрозумілості, демонстративності, свідомості та професійної спрямованості. Анкетування студентів підтвердило труднощі у сприйнятті усного мовлення викладачів. Важливим є уникнення на навчальних заняттях білінгвізму, фразеологізмів, просторіччя, складних граматичних конструкцій, а також створювати сприятливе мовне середовище. Окрім цього, викладачам важливо володіти державною мовою на високому рівні, враховувати мовні бар'єри та підтримувати студентів у навчальному процесі.

Література:

1. Янковська В. Г. Державна та/або офіційна мови: ототожнення чи розмежування? *Науковий Вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2014. Вип. 29, Т. 1. С. 123–126.
2. Ткаченко Є. В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин: порівняльний аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Є. В. Ткаченко. Харків, 2009. 19 с.
3. Прадід Ю. Ф. Поняття державної та офіційної мови в сучасній юридичній науці. *У царині лінгвістики і права.* Сімферополь : Еліньо, 2006. С. 158–161.
4. Макарець Ю. С. Мовна політика: термінологічно-категорійний вимір. *Науковий Вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія : Філологія, Педагогіка, Психологія.* 2019. Вип. 39. С. 92–103.
5. Leo Pap. The language situation in Switzerland: An updated survey. *Lingua.* 1990. Vol. 80, No 2–3. P. 109–148. DOI: doi.org/10.1016/0024-3841(90)90018-G
6. Soroka Yu., Kudriavtseva N., Danylenko I. Language and Social Inequalities in Ukraine: Monolingual and Bilingual Practices. *Ideology and Politics Journal.* 2023. No 2(24). P. 58–85.

7. Лотфі Гаруді Г. С. Білінгвізм в Україні, його соціолінгвістичні та правові передумови. *Львівський філологічний часопис*. 2018. № 3. С. 155–158.
8. Томілено Л. М. Суржик як об'єкт наукових досліджень і дискусій. *Мовознавство*. 2014. № 4. С. 69–80.
9. Окара А. Полтавський «суржик» та духовне плебейство. *Слово і час*. 2000. № 1. С. 52–56.
10. Тараненко О. О. Українсько-російський суржик: статус, тенденції, оцінки, прогнози. *Мовознавство*. 2008. № 1. С. 14–30.
11. Клярська Г. Ю., Тарасенко О. Д. Суржик – проблема українського суспільства та мовлення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2019. Т. 3, № 38. С. 80–82.
12. Руденко М. Ю. До питання про сленг у мовознавстві (50-і рр. XIX ст. – 40-і рр. XX ст.). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Лінгвістика : зб. наук. праць / голов. ред. В. Олексенко*. Херсон : Херсонський держ. ун-т, 2018. Вип. 34. С. 95–98.
13. Освітній проєкт «Мова – ДНК нації». Режим доступу: <https://ukr-mova.in.ua/> (дата звернення: 03.02.2025).
14. Гуменна А. В., Бліндер О. О., Ротар Д. В. Особливості викладання мікробіології іноземним студентам українською мовою. *Актуальна інфектологія*. 2016. № 3(12). С. 109–113.
15. Крупей К. С. YouTube-канал з дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія». Запоріжжя : ЗДМФУ. Режим доступу: <https://www.youtube.com/@KrystynaKrupiei> (дата звернення: 11.02.2025).
16. Білоноженко В. М., Гнатюк І. С., Дятчук В. В., Неровня Н. М., Федоренко Т. О. Словник фразеологізмів української мови. К. : Наукова думка, 2003. 788 с.
17. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навчальний посібник. К. : «Академія». 2005. 368 с.
18. Єльнікова Н. І. Просторічна лексика у системі сучасної української мови. Культурне розмаїття: матеріальна та нематеріальна культура різних країн світу : *збірник матеріалів XI Міжнародної науково-практичної конференції*. 2019. Т. 11. Харків : ХНУРЕ. С. 47–48.
19. Потебня А. А. Мысль и язык. К. : Синто, 1993. 192 с.
20. Гавриш М. М. Одномовність як базовий принцип навчання іноземних студентів. *Інноваційні ініціативи організації навчання іноземних здобувачів вищої освіти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків : Видавництво ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. С. 35–37.
21. Вахнован М. М. Теоретичний аналіз психолого-педагогічних підходів до формування іншомовної комунікативної компетентності. *Психологія і особистість*. 2015. № 1. С. 131–142.
22. Український правопис : *довідкове видання*. НАН України. К. : «Наукова думка», 2019. 392 с.

References:

1. Yankovska, V. H. (2014). Derzhavna ta/abo ofitsiina movy: ototozhnennia chy rozmezhuvannia? [State and/or official languages: identification or differentiation?]. *Naukovyi Visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, 29(1), 123–126 [in Ukrainian].

2. Tkachenko, Ye. V. (2009). Konstytutsiino-pravove rehuliuвання movnykh vidnosyn: porivnialnyi aspekt. [Constitutional and legal regulation of language relations: a comparative aspect]. Extended abstract of PhD dissertation. Kharkiv, 19 p. [in Ukrainian].
3. Pradid, Yu. F. (2006). Poniattia derzhavnoi ta ofitsiinoi movy v suchasni yurydychnii nautsi. [The concept of state and official language in modern legal science]. *U tsaryni linhvistyky i prava*, 158–161. Simferopol: Elinio [in Ukrainian].
4. Makarets, Yu. S. (2019). Movna polityka: terminolohichno-katehoriiniy vymir. [Language policy: terminological and categorical dimension]. *Naukovyi Visnyk kafedry UNESCO KNU. Seriya: Filolohiia, Pedahohika, Psykholohiia*, 39, 92–103 [in Ukrainian].
5. Pap, L. (1990). The language situation in Switzerland: An updated survey. *Lingua*, 80(2–3), 109–148. [https://doi.org/10.1016/0024-3841\(90\)90018-G](https://doi.org/10.1016/0024-3841(90)90018-G)
6. Soroka, Yu., Kudriavtseva, N., & Danylenko, I. (2023). Language and social inequalities in Ukraine: Monolingual and bilingual practices. *Ideology and Politics Journal*, 2(24), 58–85.
7. Lotfi Harudi, H. S. (2018). Bilinhvizm v Ukraini, yoho sotsiolinhvistychni ta pravovi peredumovy. [Bilingualism in Ukraine, its sociolinguistic and legal prerequisites]. *Lvivskyi Filolohichnyi Chasopys*, 3, 155–158 [in Ukrainian].
8. Tomileno, L. M. (2014). Surzhyk yak ob'ekt naukovykh doslidzhen i dyskusii. [Surzhyk as an object of scientific research and discussions]. *Movoznavstvo*, 4, 69–80 [in Ukrainian].
9. Okara, A. (2000). Poltavskyi "surzhyk" ta dukhovne plebeistvo. [Poltava "surzhyk" and spiritual plebeianism]. *Slovo i Chas*, 1, 52–56 [in Ukrainian].
10. Taranenko, O. O. (2008). Ukrainsko-rosiiskyi surzhyk: status, tendentsii, otsinky, prohnozy. [Ukrainian-Russian surzhyk: status, trends, assessments, forecasts]. *Movoznavstvo*, 1, 14–30 [in Ukrainian].
11. Klarska, H. Yu., & Tarasenko, O. D. (2019). Surzhyk – problema ukrains'koho suspil'stva ta movlennia [Surzhyk – a problem of Ukrainian society and speech]. *Naukovyi Visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiia*, 3(38), 80–82 [in Ukrainian].
12. Rudenko, M. Yu. (2018). Do pytannia pro sleng u movoznavstvi (50-i rr. XIX st. – 40-i rr. XX st.) [On the issue of slang in linguistics (1850s – 1940s)]. *Naukovyi visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Linhvistyka*, 34, 95–98 [in Ukrainian].
13. Osvitnii proiekt «Mova – DNK natsii» [Educational project "Language – DNA of the Nation"]. URL: <https://ukr-mova.in.ua/> (accessed February 3, 2025).
14. Humenna, A. V., Blinder, O. O., & Rotar, D. V. (2016). Osoblyvosti vykladannia mikrobiolohii inozemnym studentam ukrains'koiu movoiu [Features of teaching microbiology to foreign students in Ukrainian]. *Aktual'na infektolohiia*, 3(12), 109–113.
15. Krupiei, K. S. YouTube-kanal z dytsypliny «Mikrobiolohiia, virusolohiia ta imunolohiia» [YouTube channel for the discipline "Microbiology, Virology, and Immunology"]. Zaporizhzhia: ZSMPhU. URL: <https://www.youtube.com/@KrystynaKrupiei> (accessed February 11, 2025).
16. Bilonozhenko, V. M., Hnatiuk, I. S., Dyatchuk, V. V., Nerovnia, N. M., & Fedorenko, T. O. (2003). *Slovyk frazeolohizmiv ukrains'koi movy* [Dictionary of Ukrainian phraseologisms]. Kyiv: Naukova dumka.
17. Dudyk, P. S. (2005). *Stylistyka ukrains'koi movy* [Stylistics of the Ukrainian language]. Kyiv: Akademiia.
18. Yel'nikova, N. I. (2019). Prostorychna leksyka u systemi suchasnoi ukrains'koi movy [Colloquial vocabulary in the system of modern Ukrainian language]. In *Kul'turne rozmaiittia: material'na ta nematerial'na kul'tura riznykh krain svitu* (Vol. 11, pp. 47–48). Kharkiv: KhNURE.

19. Potebnia, A. A. (1993). *Mysl' i yazyk* [Thought and language]. Kyiv: Sinto.
20. Havrysh, M. M. (2020). Odnomovnist' yak bazovyi pryntsyyp navchannia inozemnykh studentiv [Monolingualism as a basic principle of teaching foreign students]. In *Innovatsiini initsiatyvy orhanizatsii navchannia inozemnykh zdobuvachiv vyshchoi osvity* (pp. 35–37). Kharkiv: Vydavnytstvo KhNUMH im. O. M. Beketova.
21. Vakhnovan, M. M. (2015). Teoretychnyi analiz psykholohichno-pedahohichnykh pidkhodiv do formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti [Theoretical analysis of psychological and pedagogical approaches to the formation of foreign language communicative competence]. *Psykholohiia i osobystist'*, 1, 131–142.
22. Ukrains'kyi pravopys: *dovidkove vydannia* [Ukrainian orthography: Reference edition]. NAN Ukrainy. (2019). Kyiv: Naukova dumka.